

NORSK
KJEMISK SELSKAP

BERGENS AVDELING

50-års jubileum

1923 — 1973

VELKOMMEN

Vi ønsker samtlige medlemmer med ledsagere hjertelig velkommen. Spesielt ønsker vi tidligere avdelingsformenn, æresmedlemmer og tilreisende fra hovedstyret velkommen til 50-års jubileet.

I 1923 innbød dr. ing. Thomas Svanøe til dannelse av en kjemikerforening i Bergen som i 1926 gikk inn i Norsk Kjemisk Selskap da dette hadde fått sin endelige form. De siste 50 år har Bergen avdeling samlet byens kjemikere fra alle områder – industri, forskning og undervisning til fruktbart samarbeid og givende diskusjoner såvel som til fest.

Det er vår 50-årsdag vi i kveld skal markere, og vi ønsker alle en hyggelig fest.

Med "fest"-hilsen

Tor Notevarp, formann.   Einar Sletten, viseformann.

Georg Lambertsen, sekretær/kasserer

Nils Urdahl, varamann.   Georg Indrevik, varamann.

Festkonsulenter:

Dr. ing. Thomas Svanøe, Dr. phil. Leif R. Njaa,
Dr. phil. Karl Closs.

Toastmaster:

Dr. phil. Asbjørn Hordvik.

NORSK KJEMISK SELSKAP

BERGEN AVDELING

1923 – 29. NOVEMBER – 1973

Det var 17 herrer som satt sammen 29. november 1923 i Bergens Museums mineralogisk-geologiske institutt og vedtok å stifte "Den kjemiske forening i Bergen". Invitasjonen kom fra dr. Svanøe, dr. Gaarder, bestyrer Bull og overlærer Johannesen, og da foreningen ble konstituert 15. desember dannet disse 4 det første styret. Det var et heller tynt kjemimiljø i Bergen på den tiden, de 17 representerte de muligheter som fantes, med Bergen tekniske skole, Fiskeriforsøksstasjonen, Landbrukskjemisk kontrollstasjon, og Bergens Museums biokjemiske laboratorium, og videre Hansa Bryggeri og noen bedrifter tilknyttet fiskeindustrien. Bakgrunnen for stiftelsen var at Norsk Kjemisk Selskap, dannet i Oslo i 1915 av Polyteknisk Forenings faggruppe for kjemikere (opprinnelse: 1893), forsøkte å utvide med lokalavdelinger. Østfold avdeling ble opprettet 1. oktober 1923, mens kjemikerne i Trondheim og Bergen stiftet egne foreninger, idet de ikke ønsket et "Oslo-styrt" selskap. Først tre år senere, i 1926, ble lovene for Norsk Kjemisk Selskap revidert slik at Selskapet ble frigjort fra Polyteknisk Forening og styrt av representanter fra lokalavdelingene. Dermed gikk også foreningene i Bergen og Trondheim inn i NKS. Oslo avdeling beholdt i tillegg tilknytningen til Polyteknisk Forening.

Vedtektsforandringer fortsatte å være en vesentlig side av virksomheten i alle de 50 årene. Selskapet var ment som en akademisk organisasjon, men Bergens avdeling hadde hele tiden medlemmer med teknisk bakgrunn, mens andre avdelinger også hadde farmasøyter som medlemmer. Det var utilfredsstillende å ha grupper av "passive" medlemmer, og det ble mye papir av søknader om fullt medlemsskap for grensetilfeller. NKS har aldri fungert som en fagforening for høgskole- og universitetskjemikere, og den "standsbeskyttelse" som skulle ligge i bruken av "MNKS" mistet sin verdi etter hvert. Det var først i 1963 at Selskapet ble en virkelig kjemikerforening i overensstemmelse med siste del av sin formålsparagraf: "å representere den norske kjemikerstand", (som professor Pappas uttrykte det ved NKS' 75-årsjubileum). Fullstendig reviderte vedtekter for NKS godtatt av alle avdelinger og med overensstemmende avdelingsvedtekter trådte i kraft fra 1970.

Ved siden av vedtekstdiskusjoner opptok "tidsskriftsaken" mye tid. Dette er jo vesentlig en sak for hovedstyre og råd, så her får en nøye seg med å nevne at solide papirbunker vedrørende selskapets tidsskrift også finnes i Bergen avdelingsarkiver.

Medlemslisten i Bergen avdeling steg langsomt i de første 25 år, fra ca. 20 til 70 i de første årene etter krigen. Så kom Universitetet i Bergen med Kjemisk institutt og dette sammen med den industrielle ekspansjon i 1950-årene ga oss ca. 150 medlemmer. Omkring dette tallet ser det ut til at Bergen avdeling har stabilisert seg. Fire bedriftsmedlemmer er knyttet til avdelingen, men da kontingenten fra disse går til generalsekretæren, betyr dette medlemsskapet mindre for oss. Medlemmene fordeler seg nå med 33% på Universitetet, herav 21% fra Kjemisk institutt, 19% på andre institusjoner, 10% fra skolen og 32% fra industrien.

Møtevirksomheten er det sentrale i Selskapets liv. Vi har stabilisert dette på 9 møter pr. år, herav 6 foredragsmøter. Det har kanskje vært et særdrag for Bergen avdeling at de fleste foredragene er blitt holdt av våre egne medlemmer.

I 25-årsberetningen skriver Svanøe: "Foreningens medlemmer fikk høve til å fremlegge resultater av sine arbeider for et faglig og kollegialt forum og dette virket stimulerende på mange som ellers ikke hadde tenkt å vise seg på arenaen." I Oslo og Trondheim har universitet og høgskole kunnet gi mange foredragsholdere, da også gjesteforelesere. Det er rimelig at såvel den store bredden det ble i foredragene som det kjennskapet en fikk til hverandres arbeidsfelt har vært av verdi gjennom årene. På grunn av yrkessammenhengningen i avdelingen ble det særlig mange foredrag gjennom årene med emner fra næringsmiddelkemi og -teknologi.

Det har videre vært regnet som viktig å foreta ekskursjoner til bedrifter i området hvert eneste år. I de tidligere årene var dette spesielle anledninger som ble avsluttet med fest. De eldre husker nok især en 2-dagers ekskursjon til bedriftene i Odda i 1935. Definisjonen av kjemi ble strukket svært langt for å finne gode ekskursjonsbedrifter, fra Hansa til Alvøen til Knarrevik, interessen var alltid like stor. Men sjelden var interessen så stor som i 1936 da turen gikk til Kr. Høyens vinfabrikk på Damsgård. Dette resulterte i at NKS Bergen avdeling tok opp problemet norske vinprodusenter kontra Vinmonopolet overfor myndighetene.

Foredragsmøtene ble holdt på Geologisk institutt i Joachim Frielesgate like til 1938, da man flyttet til Ingeniørforeningen i Lars Hillesgate noen år. Fra 1941 ble Fiskerilaboratoriet, som da var kommet i gang i Lars Hillesgate 26, tatt i bruk som møtelokale, og da Kjemisk institutt sto ferdig i 1951 tok møtevirksomheten til der i auditoriet. I de aller siste årene har vi igjen begynt å flytte litt rundt til andre institusjoner.

Krigstiden gjorde seg tidlig gjeldende i avdelingen. Sivilt gassvern sto på møteprogrammet allerede i mai 1938, og der ble dannet en frivillig gassverngruppe blant avdelingens medlemmer. Gruppen gikk inn i Siviltforsvaret under krigen. Møtevirksomheten ble opprettholdt noe sporadisk, fra en forsinket generalforsamling 20/9 1940 til en utsatt

generalforsamling som skulle vært holdt 16. mai 1945! Avdelingens alvorligste slag kom i 1944 da formannen, sivilingeniør Weedon omkom ved et krigsforlis.

I 1941 døde vårt medlem, ingeniør K. Hjelle. Det viste seg at han hadde testamentert avdelingen 5000 kroner til et "understøttelsesfond for medlemmer og/eller deres etterlatte". Dette har stått og vokst nå i 30 år.

Norsk Kjemisk Selskap holdt det 4. Nordiske kjemikermøte i Oslo i 1932, og dette førte til at det første og andre landsmøtet i kjemi ble holdt også i Oslo, i 1935 og 1937. Det 3. skulle så holdes i Bergen i 1940, men måtte utsettes til 1946, da det ble gjennomført til tross for mangeltider og uten et kjemisk institutt å øse fra. Møtet ble vellykket og oppmuntret til å gjenta forsøket i 1963. Dette var nr. 9 i rekken, og ble holdt i Bergen tekniske skole i Lars Hillesgate, før dette bygget var fullt innflytningsklart. Det gikk allikevel fint, og vil bli husket som meget vellykket av deltakerne, ikke minst på grunn av "festtrioen": St. Hans på Akvariet, bankett i Håkonshallen og fenalår og folkedans på Ramberg-tunet. Avdelingens neste fremstøt blir et Nordisk kjemikermøte i 1977.

Utenom de to landsmøtene har avdelingen hatt heller liten kontakt med hovedstyret og de andre avdelingene. Ingen av NKS' presidenter har vært avdelingens medlemmer, men vi har hatt noen hovedstyremedlemmer.

La oss til sist gå inn på et sentralt område i vår historie: festene. En gjennomlesning av avdelingens protokoller gir et levende inntrykk av hvilken omtanke og kjærlighet der ble lagt på "Selskkelig samvær". En enkel servering ble tidlig vanlig på foredragsmøtene, og det betød mye såvel for utdyping av kveldens tema som for samholdet mellom medlemmene. Under krigen kom den hyggelige skikken med Hansa-ølet istand, en del av selskapets liv som vi alle setter særlig pris på. Men der var alltid spesielle anledninger som skulle festligholdes. Ekskursjoner, generalforsamling, stiftelsesdag og julemøter var store møter, ofte holdt på et av byens hoteller. Den første krabbefesten ble holdt

26. september 1931 etter en ekskursjon til Risnes kalksteinsbrudd. Siden har dette blitt en av selskapets sikreste holdepunkter, selv om ekskursjonsdelen falt bort etter hvert. Inntil krigen var gjerne Bellevue stedet (i 1939 ble det hummer og Chablis – en forutanelse av 5 års mangel?) under krigen var krabbelagene i Fiskerilaboratoriet ("husk smør til kringlene og et par brødmerker"). Senere husker vi store krabbefester i Schøsttuene, med Hansakaggene tronende midt i salen, så ble det Rosenkrantz noen år, og de senere årene noe ambulerende. Prisen er blitt et problem, selv om det nok kan sies at kr. 5,- pr. kuvert i 1938 burde føles dyrere enn kr. 50,- i 1973.

Fra de senere 10–15 årene husker vi mange julemøter på Kjemisk institutt, med rekordhøye kaloriinntak, blant annet. Men protokollene gir glimt fra tidligere vellykkete fester: "Da selskapet endelig brøt opp hadde alle talt for alle". "Det ble en stor fest, husker ikke mere". Sanger har vært vesentlig på festene. Helan, og i verste fall helt til "nonan", sanger om krabber og om øl, og over til julemøtenes fremførelse av "Deilig er jorden".

Fremst blant disse festene i disse femti årene står 10-års jubileet, og 25-års jubileet. Det første, i 1933, var holdt på Rosenkrantz, og Henrik Bull ble utnevnt til æresmedlem og ridder av "De vises sten". I 1948 ble det en stor 25-års fest i Haandværk & Industriforeningen, der Thomas Svanøe og J.C.F. Johannesen ble utnevnt til æresmedlemmer. I 1972 ble så avdelingens stifter og initiativtaker Thomas Svanøe utnevnt til æresmedlem av Norsk Kjemisk Selskap.

Og nå – er vi da blitt 50 år.

G. L.

Tidligere Avdelingsformenn NKS, Bergen avdeling

Dr. ing.	Ths. Svanøe	1923–34
Professor	E. Paulsen	1934–37
Professor	O. Notevarp	1937–39
Dr. techn.	T. Lexow	1939–43
Siv. ing.	H. Weedon	1943–44
Direktør	E. Heen	1944–47
Dipl. ing.	L. Espelid	1947–49
Konsulent	S. Hjorth-Hansen	1949–52
Dr. philos.	E. Alvsaker	1952–55
Siv. ing.	R. Vesterhus	1955–57
Dipl. ing.	E. Wormnes	1957–59
Lektor	F. Wolff	1959–62
Prof. dr.	K. Closs	1962–65
Lab. sjef	A. B. Osmundsen	1965–67
Dr. philos.	L. Rein Njaa	1967–69
Siv. ing.	B. Warloe	1969–70
Dr. philos.	A. Hordvik	1970–71
Lektor	E. Meisingset	1971–73
Sjefmetallurg	T. Notevarp	1973–

Meny

Cocktail de Crevettes

Toast Melba

Sauce des Mille Iles

Aquavit Opplandske Gammel

Biére de Pilzen – "HANSA"

Roti d'agneau avec légumes

Cru Cantemerle 1969

Eau Minérale

Gateau aux pommes chaud
avec glace vanillé

Mocca

V.S.O.P. Cognac / Liqueur

HELAN

En liten fågel satt en gång
och sjöng i furuskog.
Han hade sjungit dagen lång,
men dock ei sjungit nog.

Nogon frågar:
Vad sjöng den lilla fågeln då?
Jo: Helan går, osv.

HALVAN

Mel: Til supen så äter vi sill.

Ack, Helan så plötslig forsvant, fallera,
han sökte sig en tusen meters brant, fallera.
Nu halvan skall stupa
i avgrunden djupa
och råka en gammal bekant, fallera.

GAMMELT ØL

Det var i gode gamle dage
:/: da Bacchus levet :/
da ingen hake man lot rage,
men manndom viste sig i alt.
Da blev pokalen fylt til randen
med riktig ekte gammelt øl,
nu drikkes pjolter, fy for fanden,
og det er galt — ja det er galt.
For Bacchi gleder vi leve må,
og Bacchi seder vi holde på!
Nu drikkes pjolter, fy for fanden,
og det er galt — ja det er galt.

SANG FOR OSS OG DAGEN

Mel: Lille vakre Anna

I nittentreogtyve ble det født
Kjemisk Selskap — da et lite knøtt,
bygget på atomer
salter, gass og ioner,
øl og vin og dram og mye søtt.

Thomas, Charles, Gaarder, Phil og Bull —
dermed har vi stiftergjengen full.
Mange styregrupper
har passert i trupper,
og vi satser på de nye kull.

Femti år er nå passert fra da —
Svanøe sang sin drammesang så bra.
Mange fine krabber
fulgt av mix på labber —
det var ofte barske tider da.

Gode sekretærer har stått bak,
alle alltid villig til et tak.
Charles — Leschly — Lambert —
pengekrevrer — krovert,
resten slappet av i ro og mak.

Livet rundt oss bygger på kjemi,
kullhydrater, protein er vi.
Nordsjøoljen henger
kun i tynne strenger
uten bistand fra vår alkymi.

Plast og stål er noe vi har gitt,
Nobel ga oss alle dynamitt.
Alt vi skapte sammen
— noe over drammen —
Ti—oksydet gjorde vi til hvitt.

CO, SO—to er skapt i tross,
vi er med og lager byens boss,
vi oppdaget brusen,
oppfant nylontrusen,
Hansa brygger supert øl for oss.

Med O—to fra oss ble månen nådd,
pesticider har vi også sådd.
Nye kjeminister –
flere alkymister –
vi ga dette: Hva blir deres lodd?

Nittensøttitre vi skriver nå,
fremtiden kan ingen av oss spå.
La oss slå oss sammen,
ønske fryd og gammen,
skåle i C—to H—fem OH!

NIL

FRA 10-ÅRS FESTEN

Mel: Å kjøre vatten

Vort verk blev startet med mot i bryst,
Nu leker vinden under vingen.
Hvad tid kan bringe ei blot til lyst,
det aner alle frykter ingen.
Vi tar ei samlingstanken blot paa borg,
den skal jo styrkes under kamp og sorg.
Hil da det lag,
Som her i dag,
kan takke høit sin gamle garde.

C.P.

FRA 25-ÅRS FESTEN

Mel: For det gjorde mamma . . .

Nu atter er samlet de kjemiske skarer
"Chemia" – vi synger din pris.
Som sliter og strever blant alle slags farer
på skikkelig gammeldags vis
Vi drar fra kontoret og laboratoriet,
og samles om bordet som ofte vi gjorde:
I dag til vår 50 års fest.

I Bergen det hører til NKS's skikker
at pølsene følges av dram.
Hvad gjør det at bystyret kildevann drikker,
Og mener at dram er en skam.
Oss tykkes slikt trangsyn kun lite sympatisk,
Vi syntetiserer vor sprit systematisk.
Gi fan i de sure min venn.

PSALMENE

Mel: I Rosenlund . . .

Der stiger rødgule damper der
den gamle mester brygger,
og essens skinn flakker hist og her
og kaster sælsomme skygger.
Han står med øsen, trett, men spent,
og speider mens han rører.
Da lyder ordet: "Det er hendt"
og dunkel sang man hører:

Benzyl-normal-propylketon,
Thyrojodin, Akrose,
Pyrogallol, Salversan, Muscon,
Cantharidin, Idose,
Geraniol,
Thiofenol,
Amygdalin, Dextrose,
Kaliumantimonyltartrat,
Mesitylen, Aldose.

"Bergen"

O. Rygh

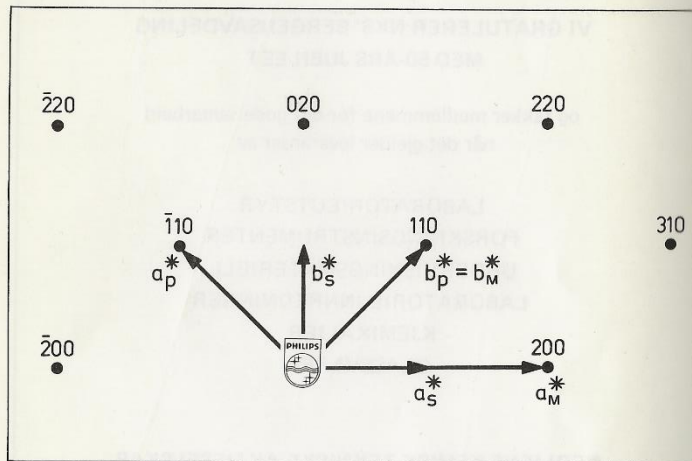
VELBEKOMME

Mel: Og reven lå under birkerot

Det er en skikk som vel neppe er
:/: av de tomme :/:
at efter måltidet ønskes der:
:/: Velbekomme! :/:
Men det er svært når riktig mett man er
å gå omkring og ønske hver især:
:/: Velbekomme! :/:

Til den som vranten ved bordet satt:
:/: Velbekomme! :/:
Til den som kun fikk de tomme fat:
:/: Velbekomme! :/:
Til den som fylte sitt glass for titt,
og den som avholdssaken drev for vidt:
:/: Velbekomme! :/:

PHILIPS

På alle plan, i alle retninger — når det gjelder røntgen:
KONTAKT PHILIPS

**VI GRATULERER NKS' BERGENSAVDELING
MED 50-ÅRS JUBILEET**

og takker medlemmene for det gode samarbeid
når det gjelder leveranser av:

LABORATORIEUTSTYR
FORSKNINGSINSTRUMENTER
UNDERVISNINGSMATERIELL
LABORATORIE-INNREDNINGER
KJEMIKALIER
GLASSVARER

NERLIENS KEMISK-TEKNISKE AKTIESELSKAP

HOVEDKONTOR: OSLO

BERGEN

TRONDHEIM